

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Theologia

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Alter communicationis modus est per visionem, qua beati Angeli & Spiritus sanctorum, qui corpore soluti cum Angelis in celo recepti sunt, spirituali modo creatorem suum vident ut est, lumine intellectuali perfecto & permanente ad ipsi communicato, de Christi plenitudine. Tertius communicationis modus, qui nos potissimum in hac vita constitutos respicit, est per revelationem: quae reuelatio aut secundum naturam contingit ex principiis homini congenitis ortum ducens, & Theologia naturalis dicitur: vel secundum gratiam supernaturalem, ex principiis secundum se notis superioris scientiae lumine procedens, supra humanae rationis modum: & *supernaturalis* appellatur. Harum priorum, etiam citra imperfectionem homini velut suo subiecto praesens, illum tamen supra naturam per se extollere non potest, nisi adminiculo superioris gratiae accedentis, quanto minus iam collapsa, & tantum non humanae ruinae ruderibus sepulta, hominem ad aliquem eminentioris perfectionis gradum perducet praesertim quum ne per se, quantum in se est, ad illum perducere possit, quapropter posterioris superuentia, ut collapsam resuscitet, & resuscitans supra ipsam puechat, omnino est opus.

Subnaturalis autem haec spectat, in absolute in se & causis suis & Theologia abstracta dicitur: tum relate ad subiectum cui inest, & Theologia concreta appellatur. In se & causis suis simpliciter sancta, iusta & perfecta est, siue causam efficientem, primariam quidem Deum ipsum reuelantem, instrumentalem vero sermonem Dei reuelantis, partim spirituales partim corporales species, siue materiam Deum ipsum, & res omnes ad Deum ordinatas: siue formam, diuinam veritatem & toti & omnibus partibus aequaliter insulam consideres: siue denique ad finem primarium Dei recte agnitionem gloriam & secundarium salutem nostram praesentem & futuram, animaduertas. Theologia vero cum subiecto suo concreta est quidem eadem rerum diuinarum sapientia (vna enim tantum est in se, aeterna, & immutabilis) sed praeratione tamen hominum quibus inest varie modificatur, his amplius, his paucius de ea capientibus: prout corrupta natura magis vobis minus gratia Dei superueniente ab infirmitate sua vendicatur, adeo ut, cum a summo ad imum infiniti sunt gradus, certus eius modus nullus assignari possit.

Est autem vera haec Theologia) utrovis modo acceperis) vera diuinarum rerum sapientia communicata diuinitus ad Dei gloriam. Cumque omnis sapientiae ea sit ratio, ut facultatem & sui operationem sapienti praestet, recte huic sapientiae sua facultas & operatio ex sacris Scripturis tribuitur. Est enim facultas eius cognitio Dei & nostri, quae ita inter se coherent, ut neutram siue altera possimus assequi: operatio vero pia & fidelis actio, qua haec cognitio sancte occupatur apud Deum & Ecclesiam ipsius, in omnibus pietatis, iustitiae, sanctimoniae & veritatis, officii secundum Deum.

Theologiae vocabulum apud Graecos interdum minus late patet, quam apud Latinos, qui homines in literarum sacrarum, studio versantes Theologiae operam dare dicunt, & Theologos appellant qui earum scientiam tenent ac profitentur. Apud Graecos autem fere omnes *θεολογία* dicuntur, qui diuinitatis doctrinam, vel sermone, vel scripto persequuntur: & Theologi, qui in huiusmodi argumento studium atque operam ponunt. Sic D. Ioannes Euangelista solus ex omnibus Euangelii Scripturis Theologi cognomen insignitus est, quod ceteris in exponenda Christi humanitate, iisque rebus quae ad eadem pertinebant, maxima ex parte inhaerentibus, alitius ipse exerceat ac Diuinitatem eius literis complexus sit. Eodem nomine Gregorius Nazianzenus postea vocatus est, quod nemo ex partibus hanc magistrum sublimiori & grauiori stilo pertractarit. *h. Birkius, Schol. in orat. s. Nazianzeno.*

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Theologicæ, qui naturas, ac rerum essentias peruestigat, differere dicitur. *Amb. in Per.*

Theologia ex Italica Academia missa exercebatur, & colebatur. *Philos. in 1. Phys.*

Theologica maxime manifesta parum intelliguntur: mathematica maxime intelliguntur: naturalia certum & firmum raro habent intellectum: quia diuina sua luce nostrum superant intellectum: mathematica intellectui proportionata in se, & intellectu, & lumini intellectus permixta sunt: naturalia propter priuationem, & materiam, & motum ab intellectualityte cadunt. *Alb. Magn. de intellectu. c. 3. c. 2.*

Theologica signa considerant, quorum congelati sunt spiritus, & non bene elati propter frigus inspillans. *Idem in 1. metaph. tract. 1. c. 5.*

Theologia alia nobis vnite, alia discrete nobis tradit, & quae vnite diuidere non est fas, neque directa confundere, sed ipsam sequendo quantum vires suppetunt, ad diuinos splendores conferre nos expediat. *Dion. Areopag. de diuin. nom.*

Theologia alia inter omnia mysteria apparet euidensissimum, quod scilicet formatus est in natura nostra diuinitus, ineffabile pro-

fus est omni sermone omni ignotum intelligentia, quorum angelorum primo iam vero, quod est in sumptis, acceptus in mysteris, ignorans, quod est in sanguinibus lege quadam non naturali formam modo, sic pedibus corporale pondus, & materiam, quibus liquidam & inflabilem substantiam permeantia perfecerit, quae supernaturalem seclum naturam, clarant. *Idem ibid.*

Theologi finis est supernarum causarum cognoscere, & Theologiae finis est, ut scilicet accedat, prout in mi, mentisq; libertate se praeparat, quam attrahat, ut sitis operis audeat. *Marfil. Fic. in Plat. Parmen.*

Theologi antiqui fuerunt sex, primus Zoroaster, secundus Mercurius Trismegistus princeps sacerdotum, postea Orpheus, deinde Aglaophemus, quos, sexus Plato. *Idem in Plat. Theol. lib. 1. c. 1.*

Theologorum veterum mos erat, sacra ipsorum nomine a profanis & impuris polluerentur figuram, ut *Marfil. Fic. in Plat. conuincitor. or. 4. c. 2.*

Theologorum nonnulla mysteria circa Deum vulgum modo, sed etiam piecumq; eleganter tangunt, vnum est nihil ex his, quae intelliguntur absolute, & debere. Quaequid intelligentia debentum est, in se extare competit. Ad haec mysteria lectiora, ut huc sunt incepti, ut vulgus ad leuora, viq; adeo quamuis acupine, memoria, iudicio, valeant, non nondum tamen perfecte, comprehendant, quae etiam ologica nati non sunt, vel si nati, non tamen congruati, vel si cruditi & educati, nondum aetatis maturitate perturbat, onibus segregati, perturbatio autem, ad materiam trahit, iudici co alienam reddit, mentem nihil a motu, a diuersitate, a materia potest remouere. *Ficin in Plat. Epist. 2.*

Theologia Parisiensis nihil aliud mihi videtur, quam quaedam ex diuinis sententiis, & naturalibus rationibus. *Ioan. Franc. Pic. Mir. de stud. Phil. l. 1. c. 3.*

Theologia nihil habet altius mysticum, quam praeunitatem, & notionem: quod propter magnitudinem, & notonem omnibus seculis fuit obscurum. *August. Strabo. l. 1. c. 3.*

Theologia antiqua, & quae cum Theologia finis ab hominibus Barbaris ad Graecos peruenit, quam quae primi terrarum coloni ab vna stirpe ortam quae quae terrarum diuinarum, magnarumq; scientia, eam nem terram detulerunt, tum quia sciendi cupiditate, ad exteras nationes, vbi nomen sapientiae celebrant, abant, tum quia lumen naturae cum prioribus rationibus deduxit quosdam naturalem quendam, verum, & tiam. *Idem ibid. lib. 3. c. 7.*

Theologiae Graecae & Hebraicae mirabilis est concordia de animorum conditione, siue eorum sit deus, & origo, siue natura, & proprietates, siue futurum eorum re dissectum status. *Idem ibid. l. 9. c. 12.*

Theologia profana caelestis se deouit, vna illam tam studiosum praefixit videtur, quam eam, quae caelestis ostendit. *Idem ibid. l. 10. c. 13.*

Theologia nostra nihil aliud est, quam praeconscientia & obscurae iam, quam animis hominum impet & voce sua creatione, post infecto tempore per naturam scientiae reuelato. *Idem ibid. c. 13.*

Theologi nonnulli recentiores duabus rationibus adducti, propriam quandam atque ingentem differentiam ac desiderium posterunt. *Lib. lib. de Anar. l. 1. c. 1.*

Ea est diuinarum rerum ratio, ut tacitis animis adhaere sint, quam verbis approbandae & demonstranda. *hyst. lib. 6.*

Theologis inter se rixantibus, in periculo est populi. *lib. 8.*

Ea est humani ingenii audacia, ut immensum Theogus exigua suae imaginationis scapha transmutare possit. *god. 14.*

SIMILITUDINES.

Basilii. Cuilibet disciplinae est necesse indemonstrabile principia: hoc enim manifeste exiis, quae eadem apparet. Nam si Geometriae prima principia indemonstrabilia fuerint inde symperalima deducere. Item, in primis immorantes elementis, reliqua quae ex illis impediunt. Sic & medicinae medicis principia indemonstrabilia. Denique in quolibet studio, quod ordinetur ad certum, impossibile primorum subiectorum demonstrationem. Sed necesse omnium artium, quae procedunt a principia siue investigatione aut ratione posita, reliqua

